

PROGRAM VARNEGA UPRAVLJANJA V NARAVNEM REZERVATU ŠKOCJANSKI ZATOK (NRŠZ)

Iztok Škornik

PROGRAM VARNEGA UPRAVLJANJA NARAVNEM REZERVATU ŠKOCJANSKI ZATOK (NRŠZ)

Iztok Škornik

v sodelovanju z

*Borut Mozetič, Bia Rakar, Tadeja Oven,
Aleš Marsič, Daša Stavber in Bojana Lipej*

naravni rezervat
ŠKOCJANSKI
Z/TOK

KAZALO VSEBINE

UVOD	5
ZAKONODAJA	6
Normativi	6
<i>Zakon o varstvu pred utopitvami (ZVU)</i>	6
<i>Zakon o varnosti in zdravju pri delu</i>	6
NAVODILA ZA IZDELAVO PROGRAMA VARNEGA UPRAVLJANJA AKTIVNOSTI V NARAVI	7
Analiza programa	7
Udeleženci.....	7
Izvajalci vsebin in njihova priprava	7
Informacija pred izvedbo aktivnosti.....	7
Ocena udeležencev.....	8
Načrtovanje dejavnosti.....	8
Usposabljanje udeležencev.....	8
Pravila, postopki, smernice	8
Nesreča – pomoč, zbiranje podatkov in analiza.....	8
OCENA TVEGANJA.....	10
Dejavnosti na prostem kot tvegane aktivnosti	10
Teorija nesreče	10
Poškodbe.....	11
Primeri tveganja.....	11
<i>Tveganje v okolju</i>	11
<i>Tveganje človeka</i>	12
Primeri zamišljene nesreče	13
Učenje modela tveganja	13
Spoznavanje okolja in navodila.....	13
Kaj če?.....	13
Priprava navodil za izvedbo vsebine.....	13
Hranjenje zapiskov in poročil.....	13
Načrtovanje dejavnosti.....	14
<i>Pred izvedbo dejavnosti</i>	14
<i>Med izvajanjem dejavnosti</i>	14
<i>Po izvedenih dejavnostih</i>	14
Implementacija programskih sprememb	15
Varnost – ocena	15
OPIS OBMOČJA DEJAVNOSTI V NR ŠKOCJANSKI ZATOK	16
Učna pot na Bertoški bonifiki	16
<i>Podatki o trasi učne poti na Bertoški bonifiki</i>	18
Učna pot ob Ankaranski cesti	22
<i>Podatki o trasi učne poti ob Ankaranski cesti</i>	23
OPIS POTENCIALNO NEVARNIH OBMOČIJ UČNE POTI Z OBJEKTI	26
PRAVILA VEDENJA IN POTENCIALNE NEVARNOSTI PRI IZVAJANJU JAHANJA.....	33
Pravila vedenja v bližini konj.....	33
Potencialne nevarnosti pri izvajanju jahanja	33
VARNOSTNI NAČRT IN PRAVILA O VARNOSTNIH UKREPIH ZA IZVAJANJE DEJAVNOSTI NA UČNIH POTEH V NARAVNEM REZERVATU ŠKOCJANSKI ZATOK	34
PRILOGE:	41

<i>PRILOGA 1: IZVEDBENI VARNOSTNI NAČRT ZA UDELEŽENCE VZGOJNO - IZOBRAŽEVALNE DEJAVNOSTI IZVEN ŠOLE</i>	<i>42</i>
<i>PRILOGA 2: PROŠNJA ZA KASNEJŠI PRIHOD/PREDČASNI ODHOD OD ORGANIZIRANE VZGOJNO - IZOBRAŽEVALNE DEJAVNOSTI</i>	<i>43</i>
<i>PRILOGA 3: POROČILO O DOGODKU.....</i>	<i>44</i>

UVOD

Pričujoči program varnega upravljanja predstavlja navodilo za varen obisk Naravnega rezervata Škocjanski zatok (v nadaljevanju besedila NRŠZ). Zaradi negativne konotacije "programa nevarnosti pri upravljanju aktivnosti na prostem", bomo le tega imenovali "*Program varnega upravljanja v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok*", saj sta tako pozitivna konotacija kot njegov namen izključno le zagotavljanje varnosti pri izvajanju tovrstnih dejavnosti. Po drugi strani pa je nemogoče imeti varen program, če pred tem nismo bili seznanjeni z vsemi možnimi nevarnostmi pri izvajanju le-tega. Zavedati se moramo tudi dejstva, da smo lahko še tako dobro pripravljeni, pa se nam bo zgodila nesreča. Z izdelavo programa varnega upravljanja lahko pomembno zmanjšamo možnost, resnost in število nesreč.

O programskih protokolih ali uradnih zapisih govorimo takrat, ko se organizacija, ki izvaja dejavnosti na prostem odloči in zapiše uradna navodila (pravila) in postopke z namenom zagotavljanja kvalitetnega in varnega izvajanja vsebin. Smiselnost protokolov je v tem, da so izvajalci in vodilni iz organizacije aktivno vključeni pri njihovem nastajanju, implementaciji in kasnejših spremembah le-teh. Vsebujejo lahko pravila, taktiko, navodila ter izkušnje organizacije. Težko je imeti zapisana pravila, glede na to, da so na prostem dogajanja enkratna, trenutna in povezana z dogodki, ki od nas zahtevajo najboljši odziv. Dejavniki, ki pogojujejo večjo ali manjšo potrebo po protokolih so predvsem izkušnost izvajalcev, pregled in ocenjevanje kakovosti dela izvajalcev, izkušnje s terena, starost udeležencev, posebne potrebe udeležencev ter oblika in narava aktivnosti.

Pri nastajanju protokolov in njihovi implementaciji moramo upoštevati predvsem cilje dejavnosti, evalvacijo dejavnosti, izkušnost izvajalcev, težavnost aktivnosti, tveganje v okolju in nesreče, oceno udeležencev, znanje prve pomoči (PP) in reševanja, obstoječo zakonodajo, pravila organizacije izvajalca, odgovornost vodje izvajanja dejavnosti na prostem, navodila za izvajanje dejavnosti, obnašanje na prostem, posebnosti skupine, opremo, priprave na dejavnost, obveščanje udeležencev pred samo izvedbo ter seznanitev z lokaliteto in njenimi posebnostmi.

ZAKONODAJA

Normativi

Na podlagi 92. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 115/03 uradno prečiščeno besedilo in 65/05), 14. in 17. člena Zakona o vrtcih (Uradni list RS, št. 113/03 uradno prečiščeno besedilo), Pravilnika o normativih in kadrovskih pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje, 84. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 (36/08, 58/09, 64/09 - popr. in 65/09 - popr.) - uradno prečiščeno besedilo in Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole, Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva so opredeljeni normativi za spremstvo predšolskih otrok, učencev in dijakov na ekskurzijah in dejavnostih zunaj vzgojno - izobraževalne ustanove.

Zakon o varstvu pred utopitvami (ZVU)

Na podlagi Zakona o varstvu pred utopitvami (uradno prečiščeno besedilo) /ZVU-UPB1/ (Uradni list RS, št. 42/2007) so opredeljeni pogoji za izvajanje dejavnosti ob vodi.

Zakon o varnosti in zdravju pri delu

V skladu z Zakonom o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1, Uradni list. RS, št. 003-02-5/2011-26) so opredeljene pravice delavca do dela in delovnega okolja, ki mu zagotavlja varnost in zdravje pri delu. Delodajalec mora zagotoviti varnost in zdravje delavcev pri delu. V ta namen mora izvajati ukrepe, potrebne za zagotovitev varnosti in zdravja delavcev ter drugih oseb, ki so navzoče v delovnem procesu, vključno s preprečevanjem, odpravljanjem in obvladovanjem nevarnosti pri delu, obveščanjem in usposabljanjem delavcev, z ustrezno organiziranostjo in potrebnimi materialnimi sredstvi. Delodajalec mora pisno oceniti tveganja, katerim so delavci izpostavljeni ali bi lahko bili izpostavljeni pri delu.

NAVODILA ZA IZDELAVO PROGRAMA VARNEGA UPRAVLJANJA AKTIVNOSTI V NARAVI

Analiza programa

Program varnega upravljanja začnemo s podrobno analizo za ugotavljanje tistih območij, kjer obstaja možnost tveganja. Analizo smo dolžni pripraviti za vsako dejavnost, ki jo ponujamo in mora vsebovati analizo dejavnosti, analizo udeležencev, lokalitete ter analizo vremena.

Udeleženci

Zelo pomembno je, kdo se bo dejavnosti udeležil. Številni dejavniki vplivajo na različne medsebojne odnose med organizatorjem in udeležencem. Rezultat teh medsebojnih odnosov je nivo odgovornosti tako v vzgojno - izobraževalnem in etičnem smislu, kot tudi pravno in pogodbeno odgovornem.

Izvajalci vsebin in njihova priprava

Nad vse pomemben dejavnik je izvajalec vsebin. Kakšna je strokovna usposobljenost takega izvajalca, pa je velikokrat odvisna od organizacije, ki take dejavnosti organizira. Izvajalec je oseba, ki profesionalno upravlja in izvaja določene vsebine, za katere je bil usposobljen. Izvajalec je lahko tudi strokovno usposobljen pogodbenik. Organizacija, ki tovrstne dejavnosti ponuja, pa je dolžna svojim izvajalcem zagotavljati izpopolnjevanje ter vso potrebno literaturo in referenčni material.

Informacija pred izvedbo aktivnosti

Obveza organizatorja je, da udeležence posamezne aktivnosti predhodno obvesti o vseh pomembnih dejavnikih, ki zagotavljajo celovito in varno izvedbo določenega programa.

Organizator oziroma izvajalec je udeležence dolžan pravočasno obvestiti o:

- tipu dejavnosti, kraju izvedbe in trajanju;
- težavnosti dejavnosti in morebitnih spretnostih, ki so potrebne in nujne za njihovo varno izvedbo;
- opremi, ki je za tako izvedbo potrebna;
- pravilih organizacije pri izvajanju določenih dejavnosti (prepoved alkohola, drog ipd.) in
- izjavi udeleženca, v kateri so opisane vse možne nevarnosti in potek dejavnosti.

Udeleženec (v primeru da oseba ni polnoletna, so to njegovi starši ali zakoniti zastopniki) ima možnost, da se pod tako izjavo podpiše in se dejavnosti udeleži ali pa ne. Vsekakor je za izvajalca in udeležence bolje, da se nekdo premisli pred pričetkom dejavnosti kot med samo dejavnostjo.

Ocena udeležencev

Predhodna ocena udeležencev je pomembna tako zaradi osebne varnosti, kot tudi varnosti celotne skupine. Pri tem ima pomembno vlogo osveščanje udeležencev pred izvedbo. Na ta način se lahko sami odločijo ali se bodo neke dejavnosti udeležili ali ne. Govorimo o samooceni. Pri oceni udeležencev mora organizator ali izvajalec upoštevati predvsem zdravstvene posebnosti 33 (alergije, bolezni, zdravljenja, jemanje zdravil, predpisana prehrana ipd.), telesno pripravljenost udeležencev ter predhodne izkušnje udeležencev. Niso odveč tudi drugi podatki udeleženca, kot so zdravstveno zavarovanje, stalni naslov, telefon, koga obvestiti v slučaju nesreče, posebne potrebe ipd.

Načrtovanje dejavnosti

Načrtovanje dejavnosti je iz varnostnega vidika izrednega pomena. Pri načrtovanju moramo upoštevati smer hoje, vreme, potrebno opremo organizatorja in opremo udeležencev, časovni načrt po katerem morata izvajalec in organizator vedeti, kje se skupina v določenem času nahaja, kdo je odgovorni izvajalec ter navodila o postopanju v primeru nepričakovanega položaja, nevarnosti ali nesreče kot tudi omejitve zaradi izvajanja nujnih vzdrževalnih del (košnja, mulčanje, nujna vzdrževalna dela,).

Usposabljanje udeležencev

Kadarkoli so v skupini udeleženci z manjšimi izkušnjami od izvajalcev ter ostalih v skupini, je izobraževanje in osveščanje udeležencev za vsakega izvajalca tovrstnih vsebin posebnega pomena in osnova programa varnega upravljanja. Zelo pomembno je udeležence seznaniti s t. i. dinamiko modelov nesreče. S tem zagotovimo, da se udeleženci programa sami aktivno vključijo pri osebni varnosti.

Pravila, postopki, smernice

Pomemben del programa varnega upravljanja so določena pravila, postopki in smernice. Pravila vsebujejo odločilne parametre pri izvedbi programa (primer: udeleženci in vodnik - izvajalec veslanja s kanuji, mora imeti rešilne jopiče in rešilno vrv). Medtem, ko so pravila zelo izrecna, pa so postopki in smernice bolj v pomoč v določenih situacijah na terenu. Institucije, ki se ukvarjajo z organizacijo in izvajanjem dejavnosti na prostem, morajo imeti za vsako dejavnost že vnaprej pripravljena pravila, postopke in smernice za njihovo varno izvedbo. Zelo pomembno je tudi zbiranje podatkov drugih organizacij ali izvajalcev, ki se ukvarjajo z dejavnostmi na prostem in ugotavljanje njihove uspešnosti pri implementaciji pravil, postopkov in smernic za zagotavljanje programa varnega upravljanja.

Nesreča – pomoč, zbiranje podatkov in analiza

V primeru nesreče mora biti postopek reševanja in pomoči usklajen z resnostjo le-te. Nikoli ne rešujemo za vsako ceno, če pri tem izpostavljam tudi svoje življenje. Postopamo v skladu z navodili prve pomoči.

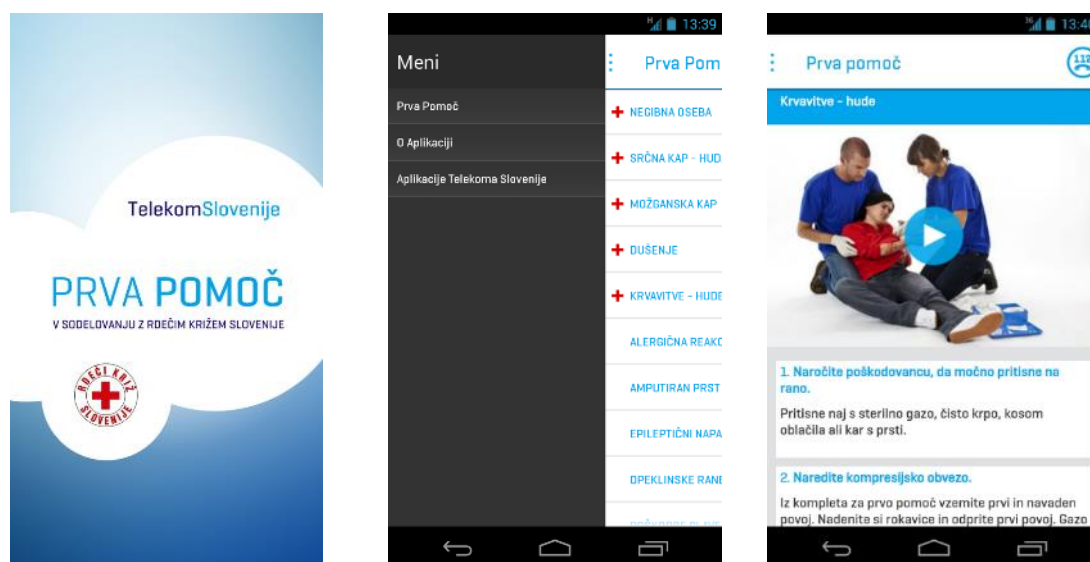
S povečanjem števila nesreč in nenadnih obolenj, se povečujejo tudi potrebe po nudenju prve pomoči. Zaradi različnih vzrokov ljudje prve pomoči v nesreči pogosto ne nudijo, kar ima za posledico večje zdravstvene zaplete pri poškodovanih ali obolelih osebah. Rezultati mnogih raziskav kažejo, da je problem povezan predvsem s pomanjkanjem znanja o pravilnem nudenju prve pomoči.

Nadvse priročna je mobilna aplikacija za pametne telefone **"Prva pomoč"**, ki pokriva dva usklajena sklopa izobraževalno - informacijskih vsebin:

- Pomoč uporabnikom za učinkovito nudenje prve pomoči v primeru nastanka poškodb in najpogostejših nenadnih obolenj;
- Povečanje ravni znanja prve pomoči med splošno populacijo (pridobivanje doktrinarne ustreznih napotkov za nudenje prve pomoči, ocenjevanje znanja, obnavljanje/utrjevanje znanja, spodbujanje učenja prve pomoči, zmanjševanje predsodkov pred nudenjem prve pomoči, spodbujanje solidarnosti in zavedanja pomena pomoči sočloveku v stiski).

Strokovne vsebine aplikacije temeljijo na smernicah Evropskega referenčnega centra za prvo pomoč ter Strokovnega centra za prvo pomoč Rdečega križa Slovenije. Gre za besedilni, slikovni in video prikaz temeljnih vsebin in napotkov za prvo pomoč, namenjenih tako splošni javnosti kot tudi različnim skupinam in organizacijam (šolam, delovnim organizacijam, društvom, ekipam prve pomoči ...). Aplikacija za telefone z Androidnim operacijskim sistemom je dostopna na naslovu:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=si.telekom.PrvaPomoc>

Sl. 1: Vpogled na strani aplikacije **Prva pomoč** za telefone z Androidnim in IOS operacijskim sistemom.

Kadarkoli se zgodi nesreča, je zbiranje podatkov o nesreči in njenih vzrokih nadvse pomembno. Z zbiranjem podatkov o nesreči in analizo nesreče, lahko izvajanje vsebin prilagodimo in zmanjšamo možnost nesreč v prihodnje.

OCENA TVEGANJA

Dejavnosti na prostem kot tvegane aktivnosti

Kaj je nesreča? Zakaj nastane nesreča? Zakaj so nekatere dejavnosti na prostem tvegane? Katera dejavnost predstavlja največje tveganje? Takih in podobnih vprašanj je s pripravo in izvajanjem dejavnosti na prostem veliko. Z zapisanim v nadaljevanju so predstavljene smernice za izdelavo programa varnega upravljanja.

Teorija nesreče

Teorijo nesreče je lahko opredelimo z dinamiko modela nesreče po A. Hale-ju v Curtisu (1995):

Tveganje v okolju	+	tveganje človeka	=	možnost nesreče
- teren		- telesna pripravljenost		
- vreme		- izkušnost		
- oprema		- spretnost		
		- strokovno znanje		
		- strah		
		- komunikacija		

Dejavnika sta v medsebojni povezavi in njun rezultat je lahko večja ali manjša možnost nesreče. Večje, kot je prekrivanje tveganj (višje število), večja je možnost za nesrečo.

Primer:

2 tveganji v okolju + 2 tveganji človeka = 4 krat večja možnost za nesrečo

3 tveganja v okolju + 3 tveganja človeka = 9 krat večja možnost za nesrečo

Pri uporabi zgornjega modela je pomembno, da določimo zgornjo mejo (število) tveganja. Kot dodaten varnostni ukrep lahko vsako dejavnost, ki jo izvajamo na prostem, ocenimo in razporedimo na osnovi resnosti nezgode in možne resnosti njenih posledic. Šeststopenjska lestvica, znana v anglo saksonskem svetu, oboje opredeljuje takole:

A - VERJETNOST NEZGODE

1. dogodek ni verjeten
2. neznatna
3. slučajno možna
4. redka
5. pogosta
6. nedvomna

B - TEŽA POŠKODBE

1. sled poškodbe
2. lažja poškodba
3. resna poškodba
4. težka poškodba
5. smrtna poškodba
6. večkratna smrtna poškodba

Za odločitev je pomembna, sicer naša subjektivna presoja, ki pa jo lahko do neke mere utemeljimo in podkrepimo tudi številčno. Zmnožek ocene verjetnosti nekega nezgodnega dogodka iz stolpca A in predvidene teže njegovih posledic (poškodb) iz stolpca B, nam nudi okvirno orientacijsko vrednost, ki nam pomaga pri presoji. Če je zmnožek večji od 6 (stopnja 6 predstavlja še mejo sprejemljivega tveganja ob upoštevanju vseh varnostnih ukrepov), te dejavnosti ne bomo izvajali oz. bomo prilagodili varnostne ukrepe in opremo.

Poškodbe

Poškodbe delimo po njihovi resnosti na **sled poškodbe** (*rdečica ob udarcu, rahla podplutba, neznatna oteklina, praska v povrhnjici - neznatna bolečina*), **lažje poškodbe** (*površinska odrgnina, podplutba, buška, plitva ureznina, opekline prve stopnje, oteklina, bodica v koži, prasko do podkožja - rahla bolečina*), **resne poškodbe** (*globlja odrgnina, obširna podplutba, buška s prebito kožo, krvaveča ureznina, opekline druge stopnje, zvin, zlom, izpah, močna oteklina - znosna do močna bolečina*), **težke poškodbe** (*obsežnejše opekline druge in tretje stopnje, odprt zlom, zmečkanine, odtrgani udi, raztrganine, poškodbe notranjih organov*).

Pri pripravi ocene varnosti za poljubno izbrano dejavnost s pomočjo prej naštetih možnosti teorije nesreče, lahko izrazimo tveganje oz. pojav naključne situacije, ki lahko privede do poškodb ali možnosti zanje.

Primeri tveganja

Tveganje v okolju

Če želimo oceniti možno tveganje v okolju, moramo upoštevati predvsem naslednje dejavnike, kot so: aktivnost, lokacija, sezona, podnebje, okolje, oprema in transport.

Aktivnost

Aktivnost je lahko statična ali dinamična. O statični aktivnosti govorimo takrat, ko izvajamo dejavnosti, pri katerih se okolje le malo spreminja (predavanje v dvorani ipd.), o dinamični aktivnosti pa takrat, ko izvajamo dejavnosti, pri katerih se okolje hitro ali izredno hitro in nepredvidljivo spreminja (potapljanje, pohodništvo, hitra hoja, rekreacija, tek ipd.).

Lokacija

V oddaljenih in zakotnih lokacijah obstoječim tveganjem pripišemo iz varnostnih razlogov še eno stopnjo več. Na ta način smo na večje tveganje bolje pripravljeni.

Sezona - podnebje

Vreme in nenadne vremenske spremembe še kako vplivajo na večjo možnost nesreče.

Okolje

Pomemben dejavnik je tudi okolje v katerem izvajamo dejavnosti (kamnita pot, izpostavljena lega, nizke temperature, dež, tema, izpostavljenost soncu ipd.).

Oprema

Pred izvajanjem dejavnosti in odhodom na teren preverimo brezhibnost opreme. S tem se izognemo dodatnim zapletom in težavam (neprimerna obutev in oblačila, nedelujoča oprema, prazne baterije ipd.).

Vožnja - transport

Če pri svojem delu uporabljamo kakršnakoli prevozna sredstva, moramo poznati razmere okolja, v katerem nameravamo izvajati dejavnosti na prostem (slabe cestne razmere, slaba vidljivost, neznana cesta, kolesarji, pešci in ostali udeleženci v prometu ipd.).

Tveganje človeka

Če želimo oceniti možno tveganje človeka, moramo upoštevati sledeče dejavnike:

Udeleženci:

- niso seznanjeni z možnostjo tveganja
- slabo izurjeni
- se upirajo izvajalcu programa in so trmoglavi
- so neodgovorni do sebe in drugih, do opreme ipd.
- pojavlja se prisotnost strahu, anksioznost
- nadutost

Izvajalci:

- slabo poznavanje možnosti tveganja v okolju
- nezadostna izurjenost v izogib tveganjem
- slaba varnostna presoja
- slab predavatelj in pojasnjevalec spretnosti in veščin
- slaba navodila
- neučinkovito vodstvo organizacije, ki nastalih problemov ne rešuje sproti
- neučinkovitost v primeru stresne situacije
- brez ustreznih priprav

Vozniki:

- slabe vozniške sposobnosti
- prehitra vožnja zaradi pomanjkanja časa
- utrujenost in zaspanost

Skupina:

- neoblikovana skupina
- nerešeni problemi in konflikti med udeleženci v skupini
- slaba komunikacija
- pretirana tekmovalnost
- nezainteresiranost in neupoštevanje počasnejših in drugačnih v skupini
- stres in nezmožnost delovanja skupine pod stresom
- skupina nima vodje
- samovoljno razbitje skupine na podskupine

Primeri zamišljene nesreče

Organizacija, ki organizira in izvaja dejavnosti v naravi, mora izvajati tudi aktivnosti, ki zagotavljajo izvajalcem in udeležencem večjo varnost. Med take aktivnosti sodijo tudi zamišljene nesreče in načini postopanja ob njih. Izurjena ekipa v tveganih situacijah pomeni večjo varnost za udeležence in za izvajalce same. Organizacije, ki izvajajo aktivnosti na prostem, bi morale tovrstne vaje izvesti (reševanje, PP ipd.) vsaj enkrat letno.

Učenje modela tveganja

Seznanitev z dinamiko modela nesreče pred vsako dejavnostjo je izrednega pomena. S tem so vsi udeleženci seznanjeni, kako je njihovo obnašanje neposredno povezano z zmanjšano možnostjo nesreče. Na ta način lahko udeleženci sami delno prevzamejo odgovornost za svojo varnost.

Spoznavanje okolja in navodila

Okolje je splet dejavnikov, ki jih mora poznati tako izvajalec kot udeleženec. Kaj je okolje in kakšna so trenutna tveganja v okolju, so vprašanja, ki si jih mora zastaviti vsak izvajalec v trenutku, ko se s skupino pojavi v tem okolju. Obvezen je pogovor s skupino. Če je prišlo do sprememb, se o tem izvajalec pogovori s skupino. Sprememba aktivnosti pomeni spremembo tveganja. Udeleženci morajo spoznati in se zavedati, da so za svoje obnašanje odgovorni sami.

Kaj če?

Pomembna je analiza možnosti za nesrečo s predpostavko "Kaj če?". Predpostavljamo najslabše dogajanje in se vprašamo, kaj ob tem storiti, da zmanjšamo tveganje in s tem možnost nesreče.

Priprava navodil za izvedbo vsebine

Za vsako dejavnost, ki jo mislimo izvajati, pripravimo predhodna navodila za izvedbo vsebin.

Hranjenje zapiskov in poročil

Hranjenje zapiskov in poročil je pomemben del programa varnega upravljanja in nam pomaga tudi pri izobraževanju izvajalcev, nabavi opreme, izbiri aktivnosti ipd. Priporočljivo je pisati poročila o nesreči, poročila s terena (o terenu) in imeti pri sebi vedno obrazec za poročilo o nezgodi.

Načrtovanje dejavnosti

Bistvo vsakega programa varnega upravljanja je v njegovem načrtovanju, ki zajema široko paleto dejavnikov pred, med in po izvedbi dejavnosti.

Pred izvedbo dejavnosti

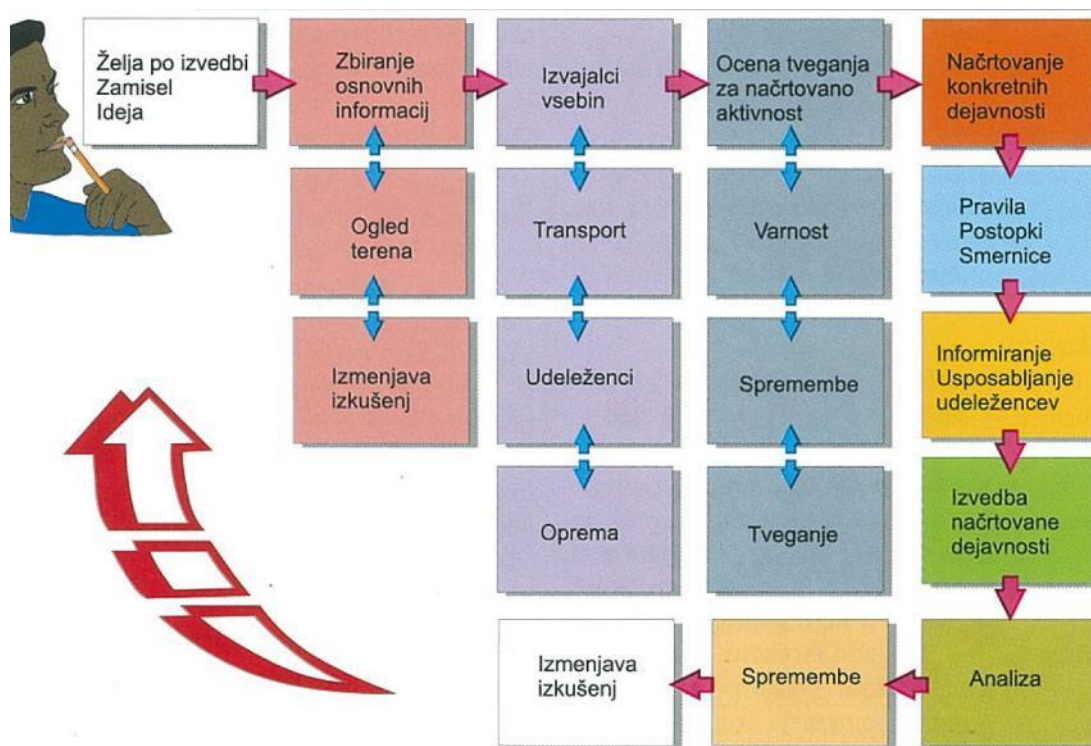
Pred izvedbo dejavnosti je pomembno načrtovanje poti. Pri tem moramo poznati stanje trase, možen dostop do vode in njeno kvaliteto, pomembne telefonske številke (reševalna postaja, gasilci, policija ipd.), vremensko napoved ter imeti izdelan časovni načrt. Z izpolnjevanjem obrazcev nas udeleženci aktivnosti seznanijo z njihovimi predhodnimi izkušnjami, zdravstvenimi problemi, preobčutljivostjo na alergene, prehranskimi navadami ipd. Načrt dejavnosti (priprava na dejavnost) mora biti narejen za vsako dejavnost ter mora biti pregleden in vsebovati vse elemente varnega upravljanja.

Med izvajanjem dejavnosti

Med izvajanjem dejavnosti seznanjamo udeležence z modeli dinamike nesreče, z okoljem, v katerem potekajo dejavnosti, učimo jih veščin in pravilnega postopanja v primeru nezgode ter jih osveščamo o napakah, ki nastanejo zaradi slabe presoje ali hitre in nekontrolirane reakcije.

Po izvedenih dejavnostih

Po izvedbi napišemo poročilo o izvedbi sami, o težavah, o nezgodah ipd. ter ga predamo nadrejenemu.

Sl. 2: Shematski prikaz načrtovanja dejavnosti na prostem, priprave in varna izvedba (po Škornik et al., 2001).

Implementacija programskih sprememb

Dokaz varnega upravljanja aktivnosti na prostem je preplet oz. kombinacija opisanih sklopov. Model spremembe po Curtisu (1995) je naslednji:

NAČRTOVANJE DEJAVNOSTI → DOGODKI NA TERENU → ODZIV NA NEZGODO → POROČANJE
→ ANALIZA NESREČE → SPREMEMBA PROGRAMA → NAČRTOVANJE DEJAVNOSTI

Varnost – ocena

Pri oceni varnosti sta pomembna predvsem dva dejavnika:

- poznavanje svoje in udeleženceve zgornje meje sposobnosti (priporočljiva je zadržanost),
- prožnost, sposobnost prilagajanja (sprememba poti, če je to potrebno, počitek ipd.).

OPIS OBMOČJA DEJAVNOSTI V NR ŠKOCJANSKI ZATOK

Vse dejavnosti na prostem se izvajajo v okviru dejavnosti NRŠZ in na območju NRŠZ. Za izvajanje dejavnosti se smiselno uporablja *“Program varnega upravljanja v NRŠZ”*.

Obiskovalci lahko v NRŠZ vstopijo na treh vstopnih točkah:

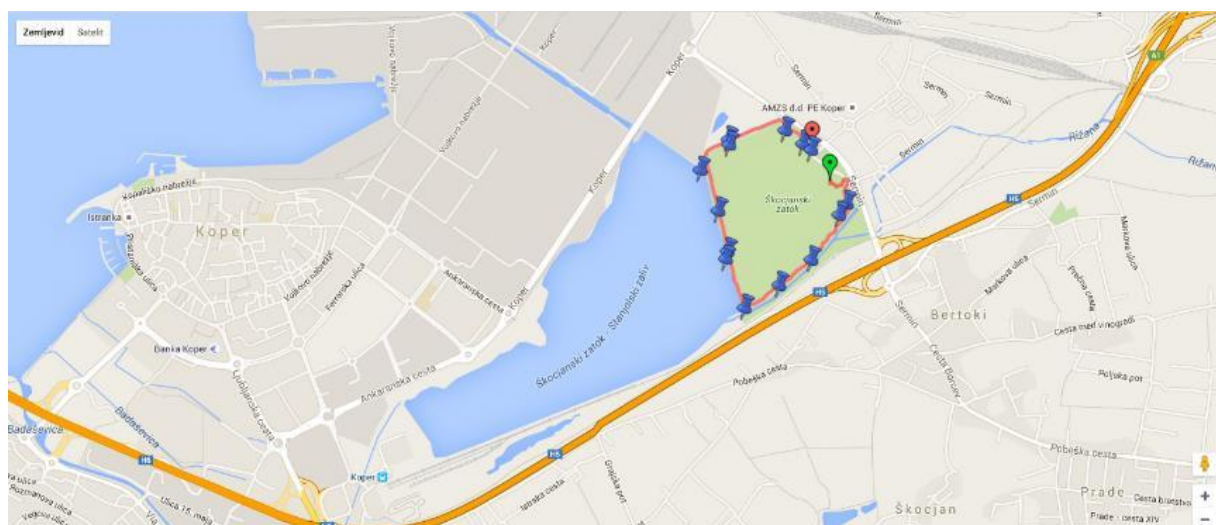
1. glavni vhod v naravni rezervat je na Bertoški bonifiki, kjer je center za obiskovalce (Sermin 50, 6000 Koper) in parkirišče za motorna vozila, avtobuse in kolesa.
2. dve vstopni točki na učno pot ob Ankaranski cesti, kjer je vstop dovoljen samo za pešce.

Vstop za obiskovalce na drugih točkah in na načine, ki jih načrt upravljanja NRŠZ ne predvideva, ni dovoljen. Obiskovalci se lahko zadržujejo na urejenih učnih poteh, na opazovališčih ter v objektih, namenjenih obiskovalcem in označenih manipulativnih površinah ob njih, izven teh površin pa zadrževanje ni dovoljeno. V primerih začasnega zaprtja dela naravnega rezervata iz kateregakoli razloga, obiskovalci upoštevajo označbe, ki jih na vidnem mestu pred vstopom v zaprti del namesti upravljavec, in v ta del ne vstopajo. Pri smeri gibanja upoštevajo obiskovalci označevalne in usmerjevalne znake v naravnem rezervatu. Obiskovalci so na celotnem območju NRŠZ dolžni upoštevati navodila in zahteve vodnikov ter ostalega osebja upravljavca naravnega rezervata.

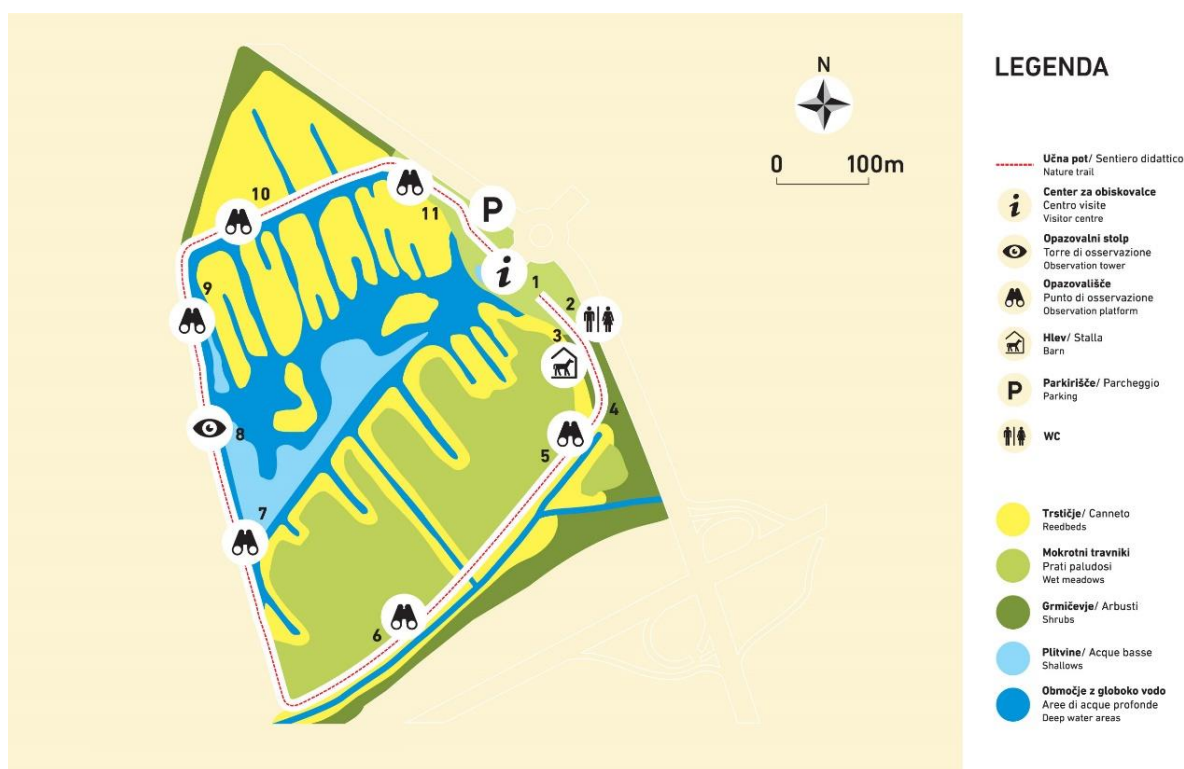
Na podlagi izobraževalnih in drugih programov za povečevanje znanja o naravi, ozaveščanje o pomenu njenega ohranjanja, pri vzgojitvi spoštljivega odnosa in odgovornega vedenja do narave in ob uporabi različnih didaktičnih in drugih pripomočkov ter infrastrukture za obisk oblikuje upravljavec različne programe vodenega obiska, ki lahko vključujejo različne elemente ponudbe naravnega rezervata in se izvajajo na območju zadrževanja obiskovalcev kot je opisano v načrtu upravljanja. Zbirno mesto za udeležence teh aktivnosti je pred centrom za obiskovalce NRŠZ (označeno s piktogramom: zbirališče).

Učna pot na Bertoški bonifiki

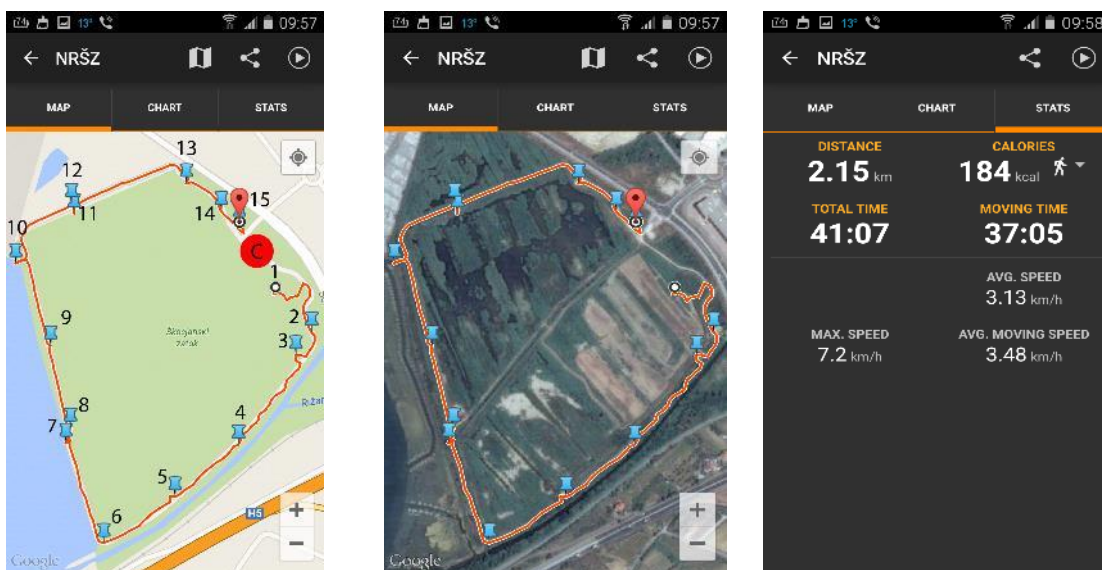
Trasa učne poti poteka od centra za obiskovalce mimo hleva z oboro ter se priključi na obstoječo krožno pot, ki poteka okoli sladkovodnega močvirja. Pot se na šestih mestih razširi v urejena opazovališča, za samostojno orientacijo slepih obiskovalcev pa je na začetku in koncu teh razširitev izvedeno tlakovanje čez pot in plato opazovališča do zastiralnih sten. Poleg že omenjenih opazovališč je na učni poti še dvonadstropni opazovalni stolp (osrednja opazovalnica) s kletnimi prostori in možnostjo opazovanja podvodnega sveta ter klančino za dostop v oba nadstropja.

Sl. 3: Trasa učne poti na Bertoški bonifiki (označena z rdečo črto).

Sl. 4: Podrobnejši prikaz trase učne poti na Bertoški bonifiki z legendo.

Sl. 5: Trasa učne poti na Bertoški bonifiki (označeno z rdečo črto) in označbe: center za obiskovalce s sanitarijami (C), hlev z oboro (1), stara baraka (2), opazovališča (3, 5, 7, 10, 11, 12, 13), zapornica Ara (4), preliv Ara (6), porton stare obore (8), opazovalni stolp (9), vstop-izstop (14), parkirišče (15).

Podatki o trasi učne poti na Bertoški bonifiki

Skupna dolžina trase učne poti: 2,15 km

Čas hoje: 37,05 minut

Skupni čas s krajšimi postanki: 41,07 minut

Povprečna hitrost gibanja: 3,48 km/h

Največja hitrost hoje: 7,2 km/h

Predviden čas vodenega ogleda: od 1h do 3 ure (odvisno od programa/aktivnosti)

Pot je primerna kot sprehajalna in učna pot.

Sl. 6: Zbirno mesto udeležencev vodenih ogledov in ostalih dejavnosti na prostem je pred centrom za obiskovalce NRŠZ (h. številka 1), kjer je urejeno parkirišče za 40 osenih vozil, 3 avtobuse in 5 koles oz. motornih koles.

Sl. 7: Zunanje sanitarije (h. številka 2) in otroška igrala.

Sl. 8: Hlev z oboro (h. številka 3).

Sl. 9: Začetek učne poti na Bertoški bonifiki z vstopnimi vrtljivimi vrati – vstop pri hlevu z oboro.

Sl. 10: Začetek učne poti na Bertoški bonifiki z vstopnimi vrtljivimi vrati – vstop pri parkirišču.

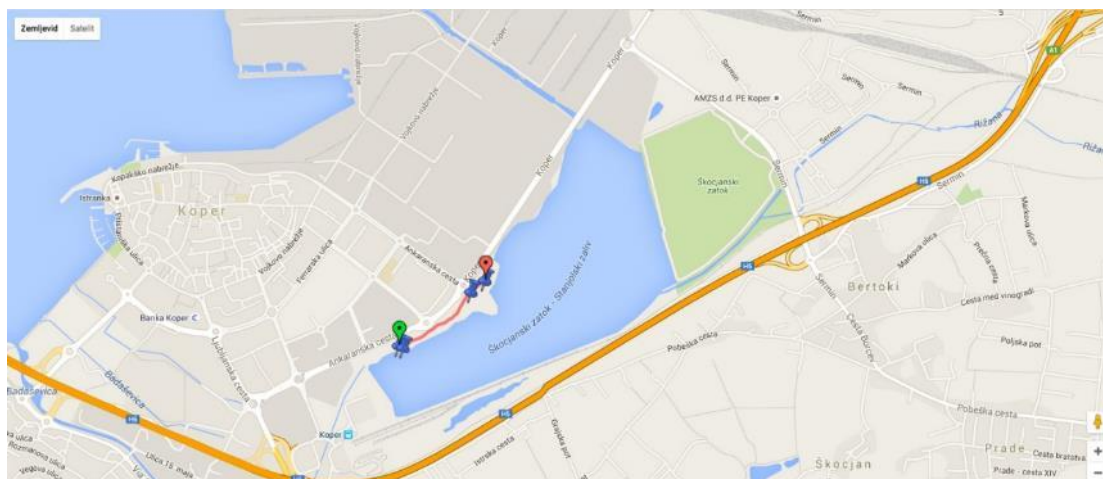
Sl. 11: Opazovališče ob polslani laguni (h. številka 7).

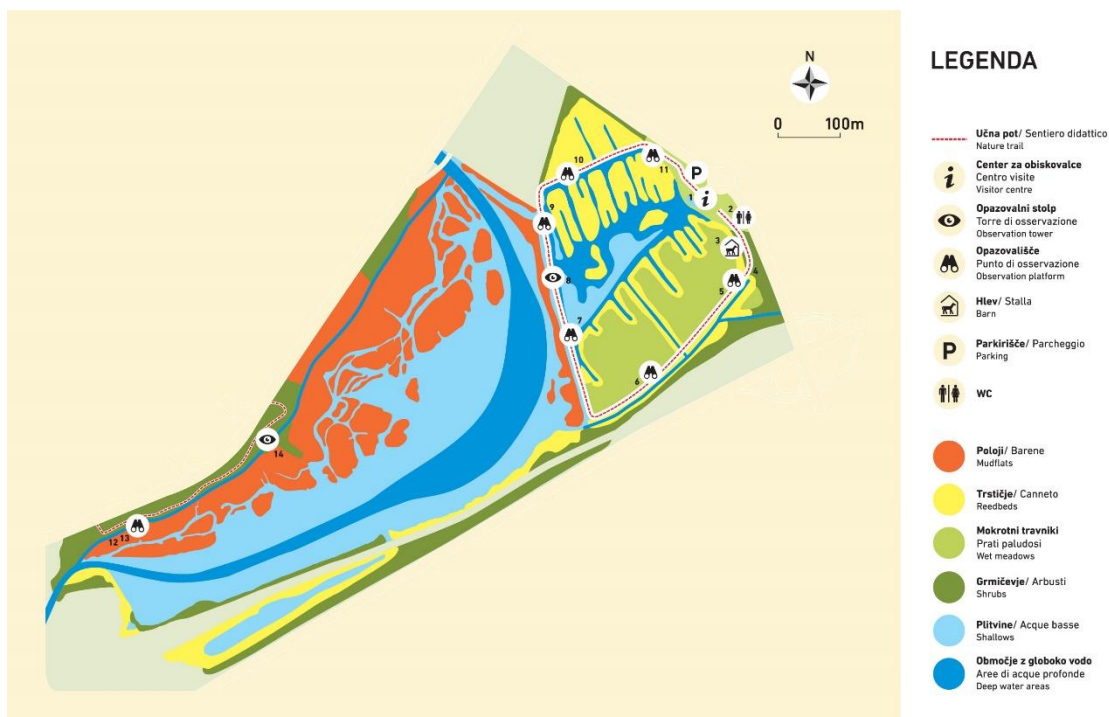
Sl. 12: Opazovalni stolp (h. številka 8).

Učna pot ob Ankaranski cesti

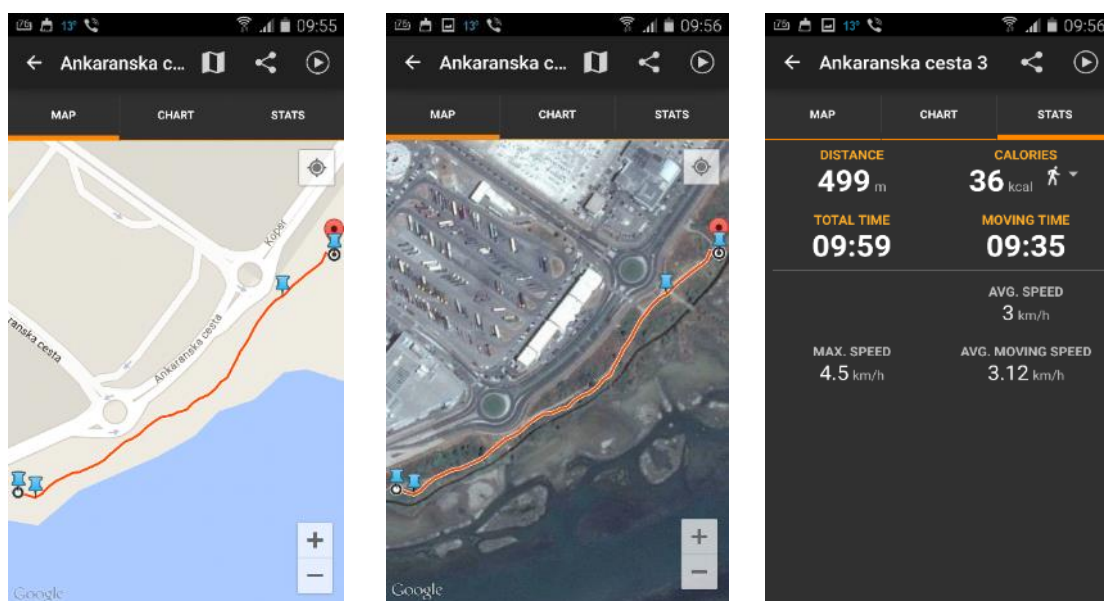
Na severni strani polslane lagune, tik ob nakupovalnih centrih, koprskih zaporih in gospodarskih objektih, je speljana krajša učna pot do opazovalnega stolpa, ki nudi pogled na polslano laguno. Vstopna točka na učno pot je pripravljena za bodočo navezavo s pločnika, ko bo dokončno urejeno tudi cestišče Ankaranske ceste ob koprskih zaporih.

Sl. 13: Trasa učne poti ob Ankaranski cesti (označena z rdečo črto).

Sl. 14: Podrobnejši prikaz trase učne poti ob Ankaranski cesti (vključno z učno potjo na Bertoški bonifiki) ter legenda.

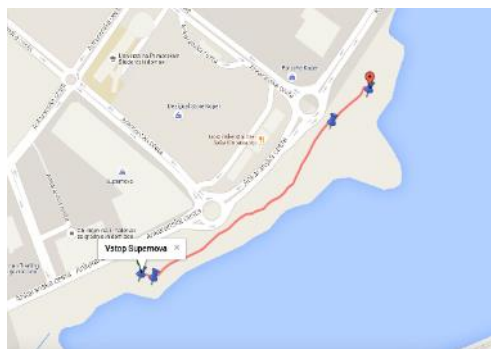
Sl. 15: Trasa učne poti ob Ankaranski cesti (označena z rdečo črto) s podatki.

Podatki o trasi učne poti ob Ankaranski cesti

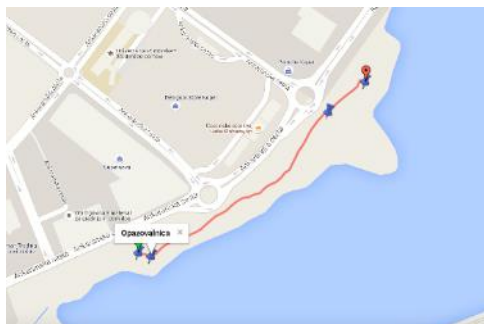
Skupna dolžina trase kopenskih poti: 499 m
 Čas hoje: 9,35 minut
 Skupni čas s krajšimi postanki: 9,59 minut
 Povprečna hitrost gibanja: 3,12 km/h
 Največja hitrost hoje: 4,5 km/h
 Pot je namenjena sprehajalcem in opazovalcem ptic.

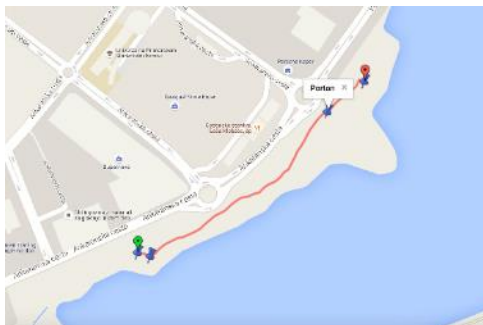
Sl. 16: Pogled na del učne poti ob Ankaranski cesti z opazovalnim stolpom (h. številka 14).

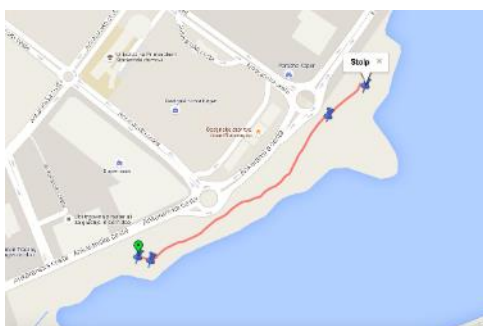
Sl. 17: Mestni vstopni objekt (h. številka 12).

Sl. 18: Opazovališče s pogledom na brakično laguno (h. številka 13).

Sl. 19: Vrata servisne poti.

Sl. 20: Opazovalni stolp ob Ankaranski cesti (h. številka 14).

Glede na oddaljenost učne poti ob Ankaranski cesti od centra za obiskovalce in uprave NRŠZ, je potrebno razmisliti o dostopnosti v stolp (stalna, začasna, časovno omejena, na klic ipd.). Opazovalni stolp je zaklenjen, ključiči so na recepciji, potrebna predhodna najava.

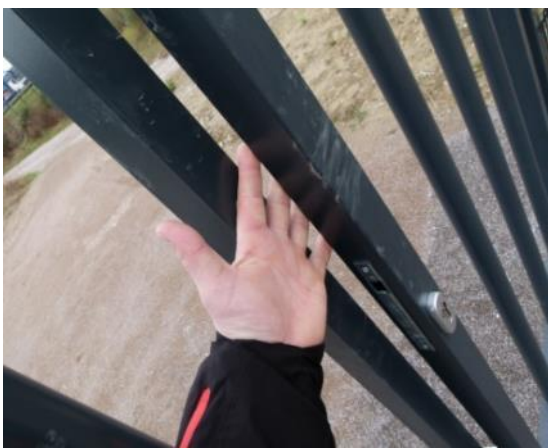
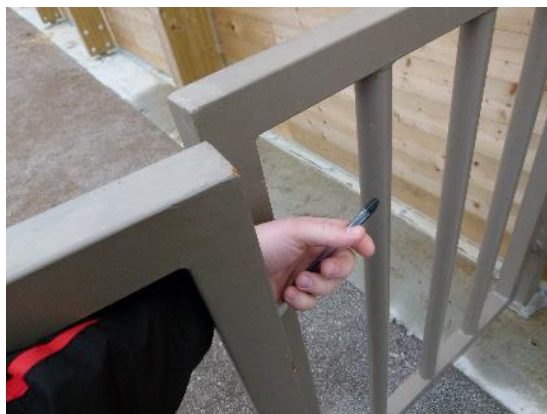
OPIS POTENCIALNO NEVARNIH OBMOČIJ UČNE POTI Z OBJEKTI

Sl. 21: Opazovalne line na opazovališčih in ostalih objektih v rezervatu - nevarnost poškodb z udarcem ali uščipa.

Sl. 22: Otroška igrala – možnost poškodb ob nepravilni uporabi (padec, udarec, zvin).

Sl. 23: Vstopna vrtljiva vrata ob vstopu na učno pot – možnost udarca in uščipa roke ali noge.

Sl. 24: Obora za pašne živali ob učni poti – možnost padca ob nagibu čez ograjo ter ugriza ali udarca pašne živali.

Sl. 25: Sladkovodna mlaka ob učni poti – nevarnost padca v vodo ob nagibu čez ograjo.

Sl. 26: Učna pot na Bertoški bonifiki – kjer učna pot ni utrjena obstaja možnost zdrsa, padca ali udarca.

Sl. 27: Kanali in jarki ob učni poti – možnost zdrsa in padca v jarek.

Sl. 28: Osrednja opazovalnica – ob neprimernem oz. nepravilnem obiskovanju obstaja možnost zdrsa po klančini, padca čez ograjo ali okno, telesne poškodbe zaradi nepravilnega odpiranja/zapiranja oken, zdrsa zaradi spolzkih tal v kletnih prostorih in padca zaradi vzpenjanja na polico v kletnih prostorih.

Sl. 29: Opazovališče h. številka 9 – dostop do opazovališča je brez varnostne ograje in obstaja možnost zdrsa ali padca v vodo. Prav tako obstaja možnost padca v vodo ob nagibanju čez ograjo na samem opazovališču.

Sl. 30: Opazovališče h. številka 10 – možnost padca v vodo ob nagibanju čez ograjo na mostu pri opazovališču.

Sl. 31: Odvodna zapornica – možnost padca v jarek in vodo ob nagibanju čez ograjo.

Sl. 32: Dovodna zapornica na Ari – možnost padca ali zdrsa v jarek za zapornico.

Sl. 33: Prikaz jarkov in vodnogospodarske infrastrukture na območju Bertoške bonifike.

Sl. 34: Opazovalni stolp ob Ankaranski cesti – možnost padca zaradi slabe vidljivosti v stolpu.

PRAVILA VEDENJA IN POTENCIALNE NEVARNOSTI PRI IZVAJANJU JAHANJA

Pravila vedenja v bližini konj

- konjev ne hranimo,
- konju se približamo le v spremstvu odgovorne osebe in od spredaj - sicer upoštevamo varnostno razdaljo 2 m,
- kadar konje srečamo na sprehodu po učni poti, gremo mimo njih mirno in tiho ter po njihovi levi strani,
- konjev, ki so na sprehodu po učni poti, ne dotikamo (z izjemo, če to dovoli odgovorna oseba) in upoštevamo varnostno razdaljo 2 m.

Potencialne nevarnosti pri izvajanju jahanja

- nevarnosti ob prisotnosti konj na učni poti ali v obori: udarec in ugriz živali, žival lahko stopi na nogo ali jo pohodi.
- nevarnosti pri izvajanju jahanja: padec z živali, udarec in ugriz, žival lahko stopi na nogo ali jo pohodi.

VARNOSTNI NAČRT IN PRAVILA O VARNOSTNIH UKREPIH ZA IZVAJANJE DEJAVNOSTI NA UČNIH POTEH V NARAVNEM REZERVATU ŠKOCJANSKI ZATOK

Na podlagi 49. in 51. člena in v skladu s 119. členom Zakona o organizaciji vzgoje in izobraževanja (ZOFVI, Uradni list RS, št. 16/2007 – UPB5, 36/08 58/09 in 64/09 – popr. ter 65/09 – popr. in 20/2011) in na podlagi Zakona o delovnih razmerjih (ZDR, Uradni list RS, št. 42/02 in 103/07), Zakona o varstvu pred utopitvami (uradno prečiščeno besedilo) /ZVU-UPB1/ (Uradni list RS, št. 42/2007) in v skladu z Zakonom o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1, Uradni list RS, št. 003-02-5/2011-26) ter varnosti udeležencev izobraževanja se za pripravo in izvedbo dejavnosti v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (v nadaljevanju: NRŠZ) upoštevajo naslednja:

PRAVILA

I. SPLOŠNA DOLOČILA

1. člen (pravica do varnosti)

Udeleženci aktivnosti na prostem in v objektih NRŠZ ter zaposleni NRŠZ imajo pravico do dela in delovnega okolja, ki jim zagotavlja varnost in zdravje pri delu. S tem varnostnim načrtom določamo pravila za zagotovitev varnosti pri vseh aktivnostih v NRŠZ, pravila in pogoje za pripravo in izvedbo le-teh kot tudi pravila za ravnanje izvajalcev in drugih delavcev NRŠZ v zvezi z izvajanjem vseh dejavnosti pri obiskovanju parka. Pravila se smiselno uporabljajo tudi za dejavnosti z udeleženci izobraževanja.

Ta pravila in varnostni ukrepi se uporabljajo in izvajajo za dejavnosti, kot so: vodeni ogledi, ekskurzije, naravoslovni dnevi, delavnice in tabori za šolske skupine. Smiselno se uporabljajo tudi, kadar se izvaja določena dejavnost ali aktivnost za druge večje skupine ali posameznega obiskovalca oz. udeleženca vodenega ogleda ali manjšo skupino.

Organizator dejavnosti je DOPPS, prireditelj pa je v imenu rezervata operativni izvajalec oz. vodja dejavnosti, ki je lahko: vodnik, naravovarstveni nadzornik, drug strokovni delavec z ustreznim opisom dela oz. kompetenco ali honorarni sodelavec z ustrezno pogodbo.

II. NALOGE VODJE DEJAVNOSTI PRED DEJAVNOSTJO

2. člen

(priprava izvedbe dejavnosti NRŠZ)

Oseba, ki je določena za vodjo in prireditelja dejavnosti (v nadaljevanju teksta: vodja dejavnosti), vsaj tri (3) dni pred izvedbo dejavnosti pripravi podrobnejši načrt izvedbe dejavnosti in program.

Program vsebuje: časovnico, mesto zbiranja in mesto vrnitve, razdelitev v skupine, če je to potrebno, aktivnosti posamezne skupine in potek, določitev spremljevalca posamezni skupini, zadolžitve spremljevalcev ipd.

Vodja dejavnosti pripravi tudi izvedbeni varnostni načrt za posamezno dejavnost; v njem so predvidene morebitne nevarnosti in ukrepi za preprečevanje nesreč. Načrt izdelava na podlagi **Programa varnega upravljanja v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (NRŠZ)**.

Pred začetkom dejavnosti varnostni načrt odobri vodja rezervata. Vodja dejavnosti pred vsako dejavnostjo varnostni načrt smiselno dopolni z izvedbenim varnostnim načrtom.

3. člen

(posredovanje navodil udeležencem)

Vodja dejavnosti udeležencem in njihovim spremljevalcem posreduje ustrezna navodila. Z načrtom izvedbe in izvedbenim varnostnim načrtom seznani vse delavce rezervata, ki so določeni kot izvajalci določene dejavnosti oz. kot spremljevalci pri dejavnosti. Prav tako jih opozori na njihove delovne in pogodbene obveznosti v zvezi z izvedbo dejavnosti.

Vodja dejavnosti najkasneje tri (3) dni pred prihodom oz. pred začetkom izvajanja dejavnosti izroči vodniku in spremljevalcu vodene skupine:

- načrt izvedbe dejavnosti oz. program (izvedbeni varnostni načrt),
- izvedbeni varnostni načrt.

V kolikor gre za šolske skupine, razredniki oz. učitelji najmanj en (1) dan pred načrtovano dejavnostjo seznani učence, dijake oz. študente:

- s podrobnejšim načrtom izvedbe dejavnosti (mesto in ura zbiranja, čas vrnitve, potek aktivnosti, udeleženi učitelji in spremljevalci ipd.),
- s šolskimi pravili (dolžnostih in prepovedi, hišni red in vzgojni ukrepi ob kršitvah pravil),
- o vedenju in ravnanju učencev, dijakov in študentov,
- o pravilih izvedbenega varnostnega načrta.

Starši oz. zakoniti zastopniki odločijo o vključitvi svojega otroka v določene bolj tvegane in nadstandardne dejavnosti s podpisom soglasja, ki ga prejmejo od otrokove vzgojno - izobraževalne ustanove.

V kolikor gre za šolske skupine, je en učitelj spremljevalec lahko določen za spremljanje največ petnajst (15) učencev, dijakov oz. manj učencev, dijakov glede na vrsto dejavnosti, kadar se to sklada s pravilnikom o normativih, standardih in priporočili stroke.

Vodnik in spremljevalci so za udeležence programa NRŠZ odgovorni od trenutka, ki je naveden v načrtu izvedbe dejavnosti, ko se pridružijo skupini na mestu zbiranja pred odhodom na dejavnost, ves čas na poti in med izvajanjem dejavnosti ter vse do trenutka, ki je po izvedbenem načrtu določeno za zaključek dejavnosti, ko se vrnejo na za to določeno mesto. Izjema so udeleženci, ki se skupini pridružijo kasneje oz. jo zapustijo prej (če takšna oseba ni polnoletna, le v skladu z izjavo staršev ali njihovih zakonitih zastopnikov). Za te udeležence je spremljevalec odgovoren od njihovega prihoda do odhoda iz skupine v skladu z izjavo staršev ali njihovih zakonitih zastopnikov.

Vodnik in spremljevalci opravljajo vse obveznosti in naloge v zvezi z izvedbo dejavnosti v skladu s pravili stroke in z vso skrbnostjo ter ves čas skrbijo za varnost in za zdravo delo udeležencev programa.

III. NALOGE ORGANIZATORJA DEJAVNOSTI, SPREMLJEVALCA IN DOLŽNOSTI UDELEŽENCEV MED DEJAVNOSTJO

4. člen

(pravila o mestu zbiranja pred odhodom in o mestu vrnitve z dejavnosti)

Udeleženci programa NRŠZ se pred pričetkom dejavnosti zberejo petnajst (15) minut pred odhodom ali ob uri, ki je določena v izvedbenem varnostnem načrtu, in sicer na mestu zbiranja, ki ga določi vodja dejavnosti. S tem jih seznani organizator dejavnosti ali drug pooblaščen delavec s pisnim obvestilom.

Udeleženci vodenega programa NRŠZ odidejo na dejavnost z mesta, ki je določeno v izvedbenem varnostnem načrtu. Z dejavnosti se vrnejo na isto mesto, s katerega so odšli na dejavnost, razen če je v izvedbenem varnostnem načrtu določeno drugo mesto.

Če se želi šoloobvezna in mladoletna oseba skupini pridružiti na poti ali zapustiti skupino pred prihodom na določeno mesto vrnitve, morajo starši ali njihovi zakoniti zastopniki oddati pisno prošnjo o prevzemu odgovornosti za varnost svojega otroka pred vključitvijo k skupini oz. po predčasnem odhodu iz skupine na predpisanem obrazcu šole najmanj en (1) dan pred odhodom. Razrednik pri vodji dejavnosti oz. organizatorju dejavnosti preveri, ali je glede načrta izvedbe dejavnosti in ob upoštevanju zagotovitve varnosti otroka mogoče, da se otrok skupini pridruži kasneje oz. jo zapusti pred vrnitvijo na za to določeno mesto.

Če razrednik prošnjo staršev ali njihovih zakonitih zastopnikov odobri, s tem še isti dan oz. najkasneje zadnji dan pred odhodom seznani starše ali njihove zakonite zastopnike in otroka ter učitelja spremljevalca. Če se otrok v skladu s predhodno odobritvijo razrednika skupini pridruži kasneje oz. jo zapusti prej, odgovornost za varnost otroka nosijo starši ali njihovi zakoniti zastopniki.

IV. IZVEDBENI VARNOSTNI NAČRT

5. člen

(ukrepi ob nesreči ali drugih zapletih)

Vse v prvem členu navedene dejavnosti morajo imeti izdelan pisni načrt izvedbe in izvedbeni varnostni načrt.

Vodja dejavnosti in vsi spremljevalci se morajo držati predvidenih pravil in navodil. Vodja dejavnosti in spremljevalci morajo biti usposobljeni za nudenje laične prve pomoči. Vsaka vodena skupina mora imeti komplet prve pomoči. Vsi vodje dejavnosti in spremljevalci so praviloma med seboj dosegljivi z mobilnimi telefoni. V nasprotnem primeru se dogovorijo za drug način obveščanja.

Spremljevalci vodene skupine ali udeleženci sami, če so polnoletni, so dolžni vodjo dejavnosti oz. organizatorja dejavnosti obvestiti o morebitnih zdravstvenih posebnostih, ki bi lahko vplivale na varnost udeležencev (alergije, bolezni, poškodbe, zdravila, ki jih morajo jemati ipd.).

Udeleženca programa NRŠZ, ki se dejavnosti ne udeleži v predpisani opremi, vodnik ali vodja dejavnosti lahko izloči že na zbirnem mestu.

Ob nesreči vodja dejavnosti oz. ustrezno usposobljena oseba, ponesrečencu takoj nudi prvo pomoč. Če je potrebno, zavaruje kraj nesreče. Ob hujši poškodbi, vodja dejavnosti ali spremljevalci skupine ali ostalo osebje NRŠZ pokliče pomoč na številko 112 in obvesti vodstvo šole, to pa starše oz. zakonite skrbnike.

Pri klicu na pomoč navedemo:

- kdo kliče,
- kaj se je zgodilo,
- kje se je zgodilo,
- koliko je ponesrečencev,
- kakšne so poškodbe,
- kakšne so okoliščine na kraju nesreče,
- kakšno pomoč potrebujemo.

Po nesreči vodnik izpolni poročilo o izvajanju ukrepov ob nesreči ali nezgodi in napiše poročilo, kjer med drugim navede:

- kdaj se je nesreča zgodila,
- kako in zakaj je prišlo do nje,
- kakšna je domnevna poškodba oz. stanje ponesrečenca (slabost, zmedenost, nezavest idr.),
- točno lokacijo nesreče.

Če gre za šoloobvezne udeležence, po nujenju prve pomoči in po klicu reševalcev, vodja dejavnosti ali učitelj spremljevalec pokliče vodstvo šole. Starše oz. skrbnike o nezgodi učenca ali dijaka obvesti vodstvo šole.

Navedbe tega člena se smiselno uporabljajo tudi za študente.

6. člen

(kršitev varnostnega načrta in navodil za varno izvajanje dejavnosti)

Če udeleženec dejavnosti krši pravila oz. navodila, ga je o tem dolžan opozoriti vodja dejavnosti. Če krši pravila določena v izvedbenem načrtu oz. navodila učenec ali dijak oz. študent, o kršitvi učitelj spremljevalec takoj obvesti razrednika (če je ta prisoten) oz. vodstvo šole po končani dejavnosti.

Če udeleženec dejavnosti na prostem in v prostorih kljub opozorilom pravil, določenih s tem varnostnim načrtom, ne upošteva oz. ogroža svojo varnost, varnost skupine, drugih ljudi, namerno poškoduje ali uničuje stvari ipd., ga vodja dejavnosti lahko odstrani iz skupine.

Če je kršitelj učenec ali dijak oz. študent med ekskurzijo, gre za hujšo kršitev in vodja dejavnosti o tem obvesti vodstvo šole, to pa starše, ki pridejo ponj.

Do prihoda staršev eden od spremljevalcev ostane z učencem ali dijakom oz. se s starši dogovori o načinu prevzema učenca oz. dijaka. Pri tem niso upravičeni do povračila stroškov prevzema otroka in njegovega predhodnega odhoda od dejavnosti.

Prav tako mora eden od spremljevalcev ostati z učencem ali dijakom do prihoda staršev oz. se s starši dogovori o načinu prevzema učenca ali dijaka, če učenec ali dijak zaradi slabosti, bolezni ali preutrujenosti ne more nadaljevati poti.

Vodja dejavnosti v roku enega delovnega dne po zaključku dejavnosti napiše poročilo o kršitvi in kršitelju s podrobnejšim opisom kršitve (kdo, kaj je storil in kako, kdaj, kje, morebitna nastala škoda ipd.).

Kršitve varnostnega načrta oz. konkretnega načrta izvedbe dejavnosti s strani izvajalcev in udeležencev dejavnosti obravnava vodstvo DOPPS na podlagi predhodne analize dogajanja.

Ob kršitvi varnostnega načrta oz. konkretnega načrta izvedbe, ki jih povzročijo učenci, dijaki ali študenti, organizator dejavnosti oz. vodstvo šole ravna skladno s Pravili o odgovornosti učencev, dijakov in študentov, postopkih in načinu izrekanja ukrepov ter pravicah in dolžnostih učencev, dijakov in študentov v disciplinskem postopku.

7. člen

(splošni ukrepi med izvajanjem dejavnosti)

Vodja dejavnosti v skladu z načrtom izvedbe dejavnosti skrbi za varnost na poti in med izvajanjem dejavnosti organizira in usklajuje dejavnosti s spremljevalci in drugimi strokovnimi delavci, ki sodelujejo pri izvajanju dejavnosti v skladu s programom.

Če so udeleženci šoloobvezni otroci, je učitelj spremljevalec dolžan ne glede na to, ali pri dejavnosti sodeluje aktivno, tako da izvaja del ali celo aktivnost, ves čas spremljati in nadzorovati svojo skupino otrok. Med izvajanjem same vsebine vzgojno - izobraževalne dejavnosti učenci, dijaki oz. študenti ravnajo po predhodno predstavljenem urniku ter po neposrednih sprotnih navodilih vodnika na prostem ter učiteljev spremljevalcev in ne zapuščajo skupine.

V. PRAVILA GIBANJA SKUPINE V RAZLIČNIH OKOLJIH

8. člen (pravila hoje v skupini)

Skupina (do največ 50 udeležencev) ima vodnika in spremljevalce. Normativ za število spremljevalcev (vključno z vodjo) za šoloobvezne udeležence je en spremljevalec na 15 učencev ali dijakov.

Vodnik hodi spredaj, ostali spremljevalci so razporejeni na 10–15 učencev ali dijakov. Zadnjega spremljevalca določi vodnik, podskupine se lahko nekoliko ločijo med seboj.

Udeleženci obvezno hodijo med vodnikom zadnjim spremljevalcem. Ne prehitvajo niti ne zaostajajo v skupini oz. podskupini med dvema spremljevalcema, dovoljeno je prehitovanje in mešanje v okviru podskupine.

Vodnik mora imeti pregled nad vso skupino, narekuje hitrost hoje in odreja počitek, če je to potrebno. Skupina mora ves čas hoditi strnjeno. Hitrost hoje se prilagodi terenu in zmogljivostim najslabših v skupini ter gibanju drugih obiskovalcev.

VI. UKREPI MED GIBANJEM SKUPINE V NARAVI

9. člen (hoja po nezahtevnem terenu)

Vodja dejavnosti udeležence obvesti o nevarnih mestih na poti, ki informacijo o tem prenašajo dalje. Pri prečkanju nevarnega dela poti vodnik in spremljevalci nadzorujejo prehod udeležencev in tudi pomagajo, če je potrebno. Udeleženci se drug za drugim zvrstijo mimo in počakajo na varnem mestu pod nadzorom spremljevalca.

Postanke na daljši poti določa vodnik in pazi na to, da je mesto, kjer se skupina ustavi, povsem varno in primerno za počitek. Postanki naj bodo dolgi le po nekaj minut, malo daljši postanek (10 minut) naj bo na dve uri hoje (pitje tekočin, manjši prigrizek). Daljši počitek je po navadi na cilju oz. tam, od koder kasneje sledi vrnitev.

Vodnik udeležence seznani z mestom postanka. Vodnik in ostali spremljevalci morajo imeti vse udeležence na vidiku oz. morajo vedeti, kje se nahajajo. Udeleženci se brez dovoljenja vodnika nikamor ne oddaljijo.

Vodnik lahko dovoli manjši skupini vrnitev po drugi poti, če pot dobro pozna, mora pa tudi določiti spremljevalce (npr. hoja po cesti in ne po stezi).

Ob težji poškodbi ali zdravstvenih težavah udeleženca eden od spremljevalcev ostane z udeležencem, vodnik pokliče strokovno pomoč, ostalo skupino pa odpelje dalje. Lažje poškodbe poskuša vodnik ob pomoči spremljevalcev rešiti sam in ponesrečenca varno pripeljati skupaj z ostalimi.

Če hoja poteka po cesti, vodje obvezno nosijo odsevne jopiče. Na križiščih in nepreglednih ovinkih opozorijo voznike na pešce na cesti.

VII. JAHANJE

10. člen (jahanje)

Organizator dejavnosti zagotovi uporabo brezhibne opreme ter redno vzdrževanje opreme. Zunanji izvajalci oz. serviserji pri svojem delu upoštevajo pravila varstva pri delu in požarne varnosti. O večji pomanjkljivosti in nevarnosti opreme vodnik obvesti nadrejenega in pooblaščen osebo. Udeleženci jahanja po učni poti ali v obori so seznanjeni s pravilnim vedenjem v bližini konj in nevarnostim v izogib morebitnim poškodbam.

VIII. DRUGO

11. člen (drugi ukrepi za zagotavljanje večje stopnje varnosti izvedbe vodenega ogleda)

Organizator dejavnosti zagotovi uporabo brezhibne opreme ter redno vzdrževanje opreme. Zunanji izvajalci oz. serviserji pri svojem delu upoštevajo pravila varstva pri delu in požarne varnosti. O večji pomanjkljivosti in nevarnosti opreme vodnik obvesti nadrejenega in pooblaščen osebo.

12. člen (obveščanje o okvarah)

Vzdrževalec opreme, vodnik in vsak zaposleni NRŠZ je dolžan vodji rezervata sporočiti vse pomanjkljivosti, ki vplivajo na varnost pri izvedbi dejavnosti na prostem. To je še zlasti pomembno, ko pride do poškodbe električnih inštalacij, naprav, strojev, opreme, igral, poškodovanja delov stavbe, stekla ali do uničenja poti, varnostnih ograj in oznak, ki vplivajo na varnost.

Udeleženci dejavnosti so dolžni o omenjenih pomanjkljivostih obvestiti vodjo dejavnosti oz. druge spremljevalce.

IX. SEZNANITEV S PROGRAMOM VARNEGA UPRAVLJANJA

14. člen (končne določbe)

Udeleženci se s strani organizatorja seznani s pravili varnosti in varnostnimi ukrepi pred odhodom na dejavnost. Učence in dijake seznani s tem aktom in pravili razrednik oz. učitelj, zadolžen za učence ali dijake na razredni oz. učni uri, starše pa na prvem roditeljskem sestanku vsako šolsko leto posebej.

Delavci NRŠZ se s pravili varnosti in varnostnimi ukrepi seznani na kolegiju in preko spletne strani rezervata.

PRILOGE:

1. Izvedbeni varnostni načrt za izvedbo posamezne dejavnosti
2. Prošnja za kasnejši prihod/predčasni odhod dijaka od organizirane vzgojno - izobraževalne dejavnosti in izjava razrednika
3. Poročilo o dogodku

V Kopru, 1.6.2017

vodja NRŠZ

žig

PRILOGA 1: IZVEDBENI VARNOSTNI NAČRT ZA UDELEŽENCE VZGOJNO - IZOBRAŽEVALNE DEJAVNOSTI IZVEN ŠOLE

1. Načrt poti

Zborni mesto: _____

Čas odhoda: _____

Čas prihoda: _____

Vsebina dejavnosti: _____

2. Opis varnostnih dejavnosti

- Udeleženci upoštevajo vsa navodila splošnega varnostnega načrta NRŠZ.
- V času dejavnosti se smiselno uporablja PROGRAM VARNEGA UPRAVLJANJA V NARAVNEM REZERVATU ŠKOCJANSKI ZATOK (NRŠZ), predvsem za zagotavljanje osebne varnosti in zdravja ter varnosti in zdravja drugih udeležencev.
- Udeleženci naj imajo pri sebi osebni dokument.
- Ob zboru udeležencev vodniki podajo dijakom natančnejša navodila programa, ki ga morajo udeleženci spoštovati. Udeležence se pravočasno in primerno seznani s pravili obnašanja ter jih opozori na spoštovanje pravil.
- Udeleženci se ne smejo oddaljiti od skupine brez izrecnega dovoljenja vodje oz. izvajalca dejavnosti ali spremljevalca.
- Udeleženci so dolžni o vseh posebnostih takoj obvestiti vodjo oz. izvajalca dejavnosti oz. spremljevalce.
- Morebitne konflikte in nesporazume se rešuje sproti.
- Vse kršitve prepovedi bodo po vrnitvi sankcionirane v skladu s pravilniki.
- V vseh okoliščinah morajo udeleženci ohraniti primerno samodisciplino.

Spremljevalci po oddelkih:

Datum, _____

Organizator: _____

PRILOGA 2: PROŠNJA ZA KASNEJŠI PRIHOD/PREDČASNI ODHOD OD ORGANIZIRANE VZGOJNO - IZOBRAŽEVALNE DEJAVNOSTI

in

IZJAVA O PREVZEMU ODGOVORNOSTI STARŠEV ZA VARNOST UČENCA/DIJAKA

_____ (starši oz. zakoniti zastopnik) prosim, da
mojemu otroku _____ (ime in priimek otroka),
učencu-dijaku/učenki-dijakinji _____ razreda/letnika _____, _____ dne
_____ dovolite:

**kasnejši prihod oz. vključitev k skupini _____ / _____ predčasen odhod oz. izstop iz
prevoznega sredstva** (ustrezno obkrožite) od načrtovanega urnika za začetek oz. vrnitev z
vzgojno-izobraževalne dejavnosti.

Moj otrok bi se:

- skupini pridružil _____
(čas, mesto vstopa na vozilo/prihoda na dejavnost)
- bi skupino zapustil _____
(mesto izstopa iz vozila / odhoda od dejavnosti)

Izjavljam, da starši/skrbnik s podpisom te vloge in izjave za mojega otroka prevzemam vso
odgovornost do trenutka, ko se moj otrok v skladu s to vlogo kasneje pridruži skupini oz. od
trenutka, ko skupino predčasno zapusti v skladu s to vlogo.

V _____, dne _____

(podpis staršev oz. zakonitih zastopnikov)

IZJAVA RAZREDNIKA

Razrednik: _____

- odobrim prošnjo v tej vlogi
- ne morem odobriti prošnje v tej vlogi

Podpis: _____

žig

PRILOGA 3: POROČILO O DOGODKU

Kdaj? _____

Kje (točna lokacija)? _____

Kako in zakaj je do dogodka prišlo?

Kakšna je domnevna poškodba oz. stanje ponesrečenca (slabost, zmedenost, nezavest idr.)?
